

TÜRKÎ-İ BASÎTİ YENİDEN TARTIŞMAK

Yrd. Doç. Dr. Ziya AVŞAR

Niğde Üniversitesi, Fen-Ed. Fakültesi

ÖZET

Türkî-i Basît, 16. yüzyılın ilk yarısında Tatavlahı Mahremî ve Edirneli Nazmî tarafından temsil edilen bir edebiyat akımı olarak kabul edilmiştir. Bu görüşü ilk kez Fuat Köprülü ortaya atmıştır. Onun yolundan gidenler, Türkî-i Basît'i ; Türkçecilik, Milliyetperverlik ve divan şiirinde Arapça ve Farsça kelime kullanımına karşı bir başkaldırı olarak değerlendirmişler, böylelikle hem olayın kapsamını zorlamışlar, hem de tarihî bakımdan doğrulanmayan şeyleri varsayarak yanılgıya düşmüşlerdir. Yaygın görüşün aksine Türkî-i Basît edebiyat akımı olmanın hiçbir şartını içermektedir. Tarihi bilgilerimize göre böyle bir anlayış etrafında herhangi bir toplama olmamış, adı geçen iki şairin bile yanyana geldiğine dair en küçük bir kayda rastlanmamıştır. Türkî-i Basît, edebî akım olmanın temel şartlarından olan takipçilerden de yoksundur. Bu durumda Türkî-i Basît'le yazma çabaları münferit girişimler olarak değerlendirilmek durumdadır.

Anahtar Kelimeler:

Türkî-i basît, Akım, Mahallîleşme, Edirneli Nazmî, Tatavlahı Mahremî

Türkî-i Basît ve Aydınî Visâlî'nin Şiirleri
Prof. Dr. Ahmet Mermer

Akçağ Yayınları / 793
Kaynak Eserler / 222

ISBN 975-756-774-1

©Bu kitabın bütün hakları Akçağ A.Ş. ne aittir.

Kapak / Emin Bebek
Sayfa Düzeni / Akçağ Dizgi Ünitesi
Baskı / Başer Matbaası - 356 88 88
1. Baskı / Ankara 2006

Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.
Tuna Cad. 8/1 06420 Kızılay - Ankara
Tel: (312) 432 17 98 - 433 86 51
Fax : 432 28 52

www.akcag.com.tr
akcag@akcag.com.tr

145347

Türkî-i Basît ve
Aydınî Visâlî'nin Şiirleri

Prof. Dr. Ahmet MERMER

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	145347
Tas. No:	TBİİ. 215 VİS. T

AKÇAĞ

Распространение Османской Культуры в Венгрии и Следы Её Влияния

Проф. д-р Геца Давид
Будапештский университет ЭЛТЭ
Филологический факультет

Резюме: Венгрия имеет особые особенности по сравнению с другими регионами Европы с точки зрения распространения и влияния Османской культуры. Как известно, период Османской империи длился существенно короче, чем период Византийской империи и с связи с этим ее влияние было более краткосрочным и несущественным. Географическая отдаленность от Стамбула послужила также негативным элементом с точки зрения того, что здесь не принимались особые усилия для копирования столицы и престола. Третий негативный фактор – это то, что прибывших к нам носителей османской культуры было очень мало. Вследствие того, что они в основном, за исключением сбора налогов и военных действий, не выходили из своих крепостей, повседневные взаимоотношения с местным населением были очень ограниченными. В данной статье исследуется влияние османской культуры на архитектуру, прикладные искусства, ремесла и кулинарию венгров.

Ключевые слова: Венгрия, Турецкая Культура, Османы, Турецкое Искусство, Архитектура, Литература, Прикладные Искусства

Orjinal Bir Şair: Edirneli Nazmî ve Dîvân'ına Yeni Bakışlar

Dr. M. Fatih KÖKSAL
Cumhuriyet Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi

Özet: Mecma'û'n-nezâ'ir'in derleyicisi Edirneli Nazmî, bu hacimli nazire mecmuasıyla beraber adına Türkî-i Basît denilen sade şiirleriyle tanınmıştır. Ancak onun bütün sanat hünerlerini, farklılık ve orijinalitesini ortaya koyduğu ve kendisini klâsik şiirimize mensup diğer şairlerin hepsinden ayıran bir konuma yerleştiren eseri, 643 varaklık hacmiyle türünün edebiyatımızdaki en hacimli örneği olan Dîvân'ıdır. Ne var ki birçok orijinallik ve farklılıkları bünyesinde barındıran bu eserin bilim çevrelerince lâyıkıyla tanındığını söyleyemeyiz. Nazmî Dîvânı, bu hacimce büyüklüğünün yanı sıra, tertip şekli, vezindeki yenilikler, kelime oyunları ve edebî sanatlar bakımından da son derece orijinal ve ilginç bir eserdir. Bu makale, Edirneli Nazmî Dîvânı'ndaki bu yenilikleri ve orijinaliteyi tanıtmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Edirneli Nazmî, dîvân, aruz vezni, Türkî-i Basît, Dîvân şiiri, Klâsik edebiyat

Giriş

Edirneli Nazmî, Türk edebiyatının en hacimli eserlerinden ikisinin sahibi olan bir 16. yüzyıl şairidir. Bunlardan biri 14., 15. ve 16. yüzyılda yaşamış 360 kadar şairin 5000'in üzerinde şiirini / naziresini barındıran ve Türk edebiyatının en büyük nazire mecmuaları arasında bulunan Mecma'û'n-nezâ'ir, öteki ise gerek şuarâ tezkirelerinde, gerekse Nazmî'den bahseden

Selâm Rıfıkı: "Mehtâb-ı Şitâ", s.107 (şiir)

İsmâil Zühütü (Regindazade): "Bulutlar", s.108 (şiir)

Pervin Nâkâm: "Şâm-ı Firâk", s.109 (şiir)

Nezihe Nermin: "Mektepte Son Gün", s.109 (kısa hikâye)

Abdulkadir Kemâlî [ÖĞÜTÇÜ]: "Tarih-i İlm-i Hukuktan", s.110 (makale)

Mehmet Sıtkı [AKOZAN] (Kesriyeli): "Geceler", s.111 (şiir)

Bilmece, s.112

Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı 15, 2004 Nispet, s. 63-82

D 1437

EDİRNELİ NAZMÎ'NİN YAYIMLANMAMIŞ TÜRKÎ-İ BASİT ŞİİRLERİ*

Doç. Dr. M. Fatih KÖKSAL**

Özet: Şuarâ tezkirelerinde Divan'ı ve özellikle de Mecma'u'n-nezâ'ir'iyle adından söz edilen Edirneli Nazmî, ilk defa M. Fuad Köprülü (Köprülüzâde M. Fuad) tarafından farklı bir tarafla tanıtılmıştır; onun bu farklı tarafı Türkî-i Basit tarzıyla şiirler yazmasıdır. Türkî-i Basit, Arapça ve Farsça kelimelerin hiç kullanılmadığı veya çok az kullanıldığı şiir tarzının adıdır. Bu tarz şiir örnekleri bulunan başka Divan şairleri de bulunmakla beraber bu isim, edebiyat tarihimizde sadece Nazmî tarafından zikredilmiştir.

Köprülü, 1928 yılında neşrettiği eserinde Nazmî'nin hacimli Divan'ında yer alan bütün Türkî-i Basit şiirlerini aldığını ifade etmektedir. Ancak biz, bu eserde yer almayan başka Türkî-i Basit şiirlerinin de bulunduğunu tespit ettik. Bu yazıda, Türkî-i Basit üzerine küçük birkaç notla birlikte söz konusu şiirlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edirneli Nazmî, Türkî-i Basit, Divan şiiri, Klâsik edebiyat, gazel

Edirneli Nazmî's Unpublished Türkî-i Basit (Simple Style Turkish) Poems

Summary: Edirneli Nazmî, who became famous with his divan at şuarâ tezkeres and especially his Mecma'u'n-nezâ'ir, was introduced to the literature with his different side for the first time by M. Fuad Köprülü. His different side is that he wrote the Türkî-i Basit style poems. Türkî-i

* Bu yazı, Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nce 23-25 Ekim 2002 tarihleri arasında Edirne'de düzenlenen Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu'na sunulan bildiri metnidir.

** Gazi Üni. Kırşehir Fen-Ed. Fak. mfatihkoksal@hotmail.com, mfkoksal@gazi.edu.tr